

Sisukord

- Väärikas juubilar
Heitjate seeriavõistluse algataja Lohk – luuüdini spordimees
Esimene võitja – kümnevõistleja Berendsen!
„Dopinguta heitnuks kaugemale!” kahetseb Kalev Külv (autor
Gunnar Press)
- Tammert – fenomenaalsete kordaminekutega kettaheitja
Kanteri vinge karjäär lõppes ühisnutmisega
Märt Israel suutis Kanteri ja Tammerti varjust välja tulla
Martin Kupper liigub tagasilöökide kiuste olümpiavõidu poole
Helgi Partsi okkiline teekond tippu
Eesti kettaheitererekordi omanik Elju Kubi – 31 aastat halvas
valguses. Ebaõiglaselt!
- Anne Salak-Horina – parim eestlanna kettaheiteringis
(autor Jaanus Piirsalu)
- Pöörane spordiarmastus hoidis Eha Rünnet 40 aastat
võistluskarussellil
- Anu Teesaar – Eesti meister heitealadel ja mitmevõistluses
Kätlin Tõllasson – maailma kõige ilusam naiskettaheitja
Heino Puuste – suurepärase odaviskaja, edukas treener
Marek Kaleta – koolis kullamees, odaviskes suurmeister
Sulev Lepik jäi spordisüsteemi teravate hammasrataste vahele
Donald-Aik Sild – tänavalapsest Eesti odaviske rekordimeheks
Andrus Värnik – maailmameister, kes on olnud nii paradiisis
kui ka põrgus
Risto Mätase läbimurre algas Keenia jooksustaari rahasüstist

Odaviskaja Tanel Laanmäe – läbi raskuste tähtede poole
Magnus Kirt – odaviskaja, kes lahkus lõvikoopast medaliga
Raili Kadarik – edukas nii odaviskaja kui ka arhitektina
Odaviskaja Moonika Aava – lastekodulapsest Eesti rekordi
omanikuks

Liina Laasma kõige pikem odakaar on veel viskamata
Eesti rekordimees Heino Sild – erilise naljasoonega
kuulitõukaja

Ants Savest pääses NSV Liidu juunioride koondisse
Enn Rohula – perspektiivitust kalevlasest tippkuulitõukajaks
Ants Kiisa – elumehesest olümplaseks

Margus Tammaru – kuulitõukaja, kelle elu muutis Los
Angelese olümpia

Raigo Toompuu – mitmevõistleja, kellest sai 20 meetri
kuulitõukaja

Kristo Galeta – lootustandvast odaviskajast tippkuulitõukajaks
Veronika Minina – juba 38 aastat Eesti rekordi omanik
Eksmaailmarekordimehest igiliikuri Jüri Tamme kuus vinct
kümneidit

Aivar Räni – vasaraheitja, kes jõudis Eesti rekordini loodus-
seaduste kiuste

Maris Rõngelep – saatusest suurem

Kati Ojaloo – sihikindel vasaraheitja, kes jõudis Eesti
rekorditeni

Anna Maria Orel – vasaraheitja, kelle tähetundi alles
oodatakse

Karmi saatusega heitjad – Matsik, Laansalu ja Virula
80aastane Vello Palm jätkab treeneritööd ja ootab mantlipärijat

Toomas Merila – treener suure algustähena

Heiko Väadis leidub tipptreeneri ainest

Heitjate seeriavõistluse kuulsad külalisvõistlejad

Heitjate seeriavõistluse üldvõitjad ja rekordiomanikud

Legendaarne heitja Eha Rünne pidutses Stalini kontoriruumides

Eha Rünne on Eesti kergejõustiku grand old lady, kelle auhinnakapis särab koguni 68 Eesti meistrivõistluste kuldmedalit. Tema tõusutee algus oli hiilgav: 1982. aastal võitis toonane TSIKi abiturient NSV Liidu juunioride sisemeistrivõistlustel kuulitõuke. Samas mõistis ta kiiresti, et tippurühkimine tähendab tihti räpast mängu. Liidu järelkasvukoondise laagrites pakuti tulevikulootusele lahkelt dopingut, mille tarvitamisest ta kindlameelselt keeldus. Täiskasvanute tiitlivõistlustele jõudis Eha 31aastaselt, kuigi ametnikud olid teda ammu lemmikvaldkonnast eemale peletanud – esimest korda juba 22aastaselt. Ometi vältas ta karjäär neli kümnendit. Tänavu krooniti sihikindel naine taas veteranide maailmameistriks.

Aastatel 1980–1981 noppis Eha NSV Liidu noorte meistrivõistlustelt neli pronksmedalit. 1980 pääses ta esimest korda liidu koondisega välismaale, Kuubal võrdlesid võimeid sotsialismileeri riigid.

„Väga vahva kogemus,” pajatab kuulitõukes kolmandaks tulnud Eha, kes veetis Vabaduse saarel kümmekond päeva. „Mulle on reisimine kogu aeg meeldinud. See oli midagi uut ja põnevat. Nägime kohalikku elu mõnusalt palju. Kui Havannas oli natuke vana Ameerika hõngu, siis võistluspaik Santiago de Cuba oli eriline linn. Majadel, kus elasime, polnud aknaklaasegi. Kogu liidu koondise naiskond oli majutatud ühte tohutult suurde ruumi, millel ei olnud ust ees, kõik oli avatud. Öösel ronisid mingisugused sitikad üle meie.”

Värvikate reise ja laagrite ajal tekkis Ehal palju tuttavaid, kellest mitmed jõudsid spordis absoluutsesse tippu. Üks neist on kuue-

kordne teivashüppe maailmameister Sergei Bubka. „Podolski laagris käisime kambaga jõe kaldal lõket tegemas, Sergei oli ka pundis. Kui me 2004. aastal Ateena olümpial juhuslikult trehvasime, tundis ta mu ära.”

Kaks korda kutsuti liidu koondise laagrisse ka Eha treener Jüri Murakas. „Dušanbesse ja Sotši,” räägib mulk naerdes. „Sotšis oli temaga lihtne. Oktoobrikuine üleminekulaager vältas kaks nädalat, sellest 12 päeva ta jõi. Ta kadus kohe alguses ära. Kolmandal päeval lendas mu tuppa kümnekilone arbuus ja neljandal päeval nuga järele. Uuesti kohtusime lennujaamas. Kõik liidu koondise treenerid küsisid, kus mu treener on. Vastasin, et ei tea, ajab mingisuguseid asju. Algul oli ta sattunud Gruusia pulma, mis polnud ühepäevane üritus, ja pärast matusele. Aga ma sain hakkama. Seal treenisid ka Fred Kudu õpilased, olin koos nendega.”

Dušanbes harjutas Eha veebruaris 1981. „Sel ajal käis Afganistanis sõda,” sõnab ta. „Läksin puhkepäeval linna jalutama ja nägin tankikolonna liikumist. Tekkis päris kõhe tunne. Meid viidi ekskursioonile ja mäe otsast näidati, et seal all asub Afganistan.”

Silmaringi laiendamiseks oli iga laager kasulik. „Olen kõik Gruusia kirikud läbi käinud ja ilusates kohtades vaatamisväärsustega tutvunud. Stalini kontoriruumides korraldati meile niisugune pidu... Ukse taga öeldi: ärge palju rääkige, siin on mikrofone rohkem kui betooni. Liftid sõitsid läbi kaljude üles. Sealt avanes panoraamvaade merele. See oli äge. Arvan, et niisuguseid asju enam ei näegi. Gruusia laagreid meenutan väga sooja tundega.”

Kui Eha treenis Moskvas, pääses ta Kremliisse ekskursioonile. „Olen isegi onu Lenini ära näinud. Meid viidi kohe otse sisse. Ma olin väga uudishimulik, kõikvõimalikud külastused pakkusid kihvte elamusi.”

Raamatust saad teada, millist rabavat uudist kuulis Eha 20aastaselt oma ema kohta. Mainekas heitja räägib otsekohevalt, kuidas taasiseseisvunud Eesti spordijuhid tema olümpiateekonna põrgulikuks muutsid ja palju muud huvitavat.

Magnus Kirt – odaviskaja, kes lahkus lõvikoopast medaliga

8. august 2018. Kettaheite olümpiavõitja Gerd Kanter lõpetab Berliini EMil pika ja eduka tiitlivõistluste teekonna ning Eesti koondise kaptenipael läheb Magnus Kirdile. Tõrvast pärit odaviskaja elab uude rolli hiilgavalt sisse – ta saab juba järgmisel päeval oma esimese suure medali!

Magnuse läbilöögi mõistmiseks tuleb ajaratas kahe kümnendi jagu tagasi kruttida ja minna tema lapsepõlve. 10. aprillil 1990 sündinud kergejõustiklane on maast madalast nutikalt harjutanud ning lähedaste soovitusel õigeid valikuid teinud. Tema isa Peeter oli Eesti kelgukoondise treener, kelle kasvandikud Andrus Paul ja Helen Novikov jõudsid 1998. aasta Nagano olümpiale. Novikov osales juba neli talve varem Lillehammeri mängudel.

„Sport on mind alati paelunud,“ räägib tiivustavas keskkonnas kasvanud Magnus. „Kui isa õpilased Eestis harjutasid, käisin nende treeningutel. Selles vanuses olümpia tähendusest veel täpselt aru ei saanud, aga mõistsin, et sinna on väga raske pääseda. Nende eesmärk teostus tänu suurele spordihuvile ja -armastusele. Nagu näha, pole keegi teine seda saavutust korrata suutnud.“

Magnus sirgus kohas, kus lemmiktegevuse harrastamiseks on ideaalsed tingimused. „Meie maja asub järve lähedal, samas on ka jooksu- ja suusarajad. Kui ma praegu sinna satun, saan ettevalmistuse korralikult tehtud.“

Ala valimisel isa teda otseselt ei suunanud. „Kelgutamist ma proovinud polegi. Käisin suusatamas ja mängisin korvpalli. Ker-

gejõustikutrenni läksin teises klassis, olin veel nii noor, et mind ei tahetud sinna võtta,” meenutab ta muheldes.

Tõrva gümnaasiumi kehalise kasvatuse õpetaja Urmas Uhtjärve juhendamisel harjutas Magnus kaheksa aastat. Kergejõustikuga tegeles ka tema poolteist aastat noorem õde Kirke, kes oli algul ven-nast edukam.

„Kui teistel poistel tekkisid muud huvid, tahtsin minagi luusi lasta,” märgib Magnus siiralt. „Aga isa oli selles suhtes karm. Ta vaatas olukorda treeneri seisukohast ja ütles: mõtle, mis tunne on juhendajal, kui ta tuleb kohale, aga õpilast ei ole. Nii et treeningutelt ma eriti ei puudunud, läksin isegi haigena kohale ja vaatasin, kuidas teised harjutavad.”

Kergejõustikutreeningutel sõbrunes Magnus oma praeguse tiimi tugitala Marek Visteriga. „Lapsepõlves tegime koos palju huvitavaid asju, aga ka ulakusi,” nendib Marek maameheliku otsekoheusega. „Olime mitmekülgsed – sõitsime BMX ratastega ja lumelauaga, hüppasime suuskadega ja ehitasime onne.”

Raamatust saad teada, kui keeruliseks muutus Magnuse elu pärast isa surma ja kuidas ta kiibitsejate arvamuste kiuste maailma eliitseltskonda jõudis.